

Utstillingsvinduet sprekker

Kronikken er publisert i Trønder-Avisa 12. November 2008

Knut Kvaran. Høgskolelektor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning.

knk@dmmh.no

Trondheim har vært best i klassen når det gjelder barnehagedekning, men nå sprekker ballongen. Like viktig som at alle skal få barnehageplass er kvaliteten på tilbudet. Nå varsles nedskjæringer som vil føre til en kvalitetskrise. Primærbrukeren av barnehagen er barna, og barnehagen er en pedagogisk virksomhet til beste for barna. Rådmannens forslag til økonomiplan for 2009 – 2011 vil innebære en alvorlig svekkelse av kvaliteten i Trondheimsbarnehagene. Barnehagesektorens rammer foreslås redusert med 10 millioner kroner i 2009 og ytterligere 23 millioner i 2010. En slik reduksjon i driftsrammene kan ikke gjennomføres uten bemanningsreduksjoner. I dag har man en bemanning i Trondheimsbarnehagene på 2,83 stillinger pr. 9 barn på en småbarnsgruppe eller pr. 18 barn på en storbarnsgruppe, i 2009 vil det bli en reduksjon til 2,81 og i 2010 helt nede på 2,72 stillinger. I tillegg foreslås en innstramning av åpningstidene og feriestenging i de kommunale barnehagene.

Kvalitet i barnehagen kan beskrives som barnas opplevde liv i barnehagen, at de kan tilegne seg og skape kultur sammen med andre, gjennom at de opplever seg som likeverdige og har et godt sosialt felleskap (Brostrøm 2002). Godt utdannet og motivert personale er kanskje den viktigste forutsetningen for at barnehagene skal fylle sin samfunnsoppgave. Skal man i de nærmeste årene sikre god kvalitet i en fullt utbygd barnehagesektor, ligger den største utfordringen på personalsiden. For å skape god kvalitet i barnehagene trenger vi økt rekruttering av personale med relevant utdanning, ikke et budsjettforslag som går i helt motsatt retning. Ideelt sett burde alle som arbeider i barnehagen være førskolelærere med formell kompetanse i pedagogikk og de andre fagområdene som er en del av barnehagens innhold.

Nye arbeidsmiljøundersøkelser slik som *Arbeidsmiljøet i barnehagen – en*

undersøkelse om førskolelærernes arbeidsmiljø (Utdanningsforbundet 2007), *Arbeidsmiljøet i barnehagen. En casestudie i 4 barnehager i offentlig og privat sektor* (Arbeidsforskningsinstituttet, notat 9/2008) beskriver et allerede presset arbeidsmiljø i barnehagene. Det gjennomsnittlige sykefraværet i arbeidslivet i Norge er på 6,9 % Sykefraværet innen helse- og sosialtjenester, som blant annet omfatter barnehager, er høyere enn gjennomsnittet og ligger på 9,6 % i 4. kvartal 2007. Undersøkelser viser at en femtedel av sykefraværet i barnehagen skyldes arbeidsmiljørelaterte plager. De som oppgir at de har hatt arbeidsmiljørelatert sykefravær det siste året peker særlig på økt arbeidspress og stress/utbrenthet som årsaker til sykefraværet. Samtidig kommer det fram at hele 30 prosent av barnehagene ikke setter inn vikar de første dagene en ansatt har sykefravær. Og nær én av ti barnehager venter i over 14 dager med å sette inn vikar ved sykefravær. De offentlige barnehagene venter lenger med å sette inn vikar enn de private. Vi ser en ond sirkel der økt arbeidsmengde fører til mangel på tid. Mangel på tid gir på sikt stress og utbrenthet og fører til sykefravær. Det hele forsterkes når det ikke settes inn vikarer før etter lang tid ved sykefravær. I Trondheim har man hatt en økning i personalets sykefravær i barnehagene andre kvartal 2008 på 4,4 prosent sammenlignet med samme kvartal i fjor. Denne utviklingen er vedvarende og svært bekymringsfull.

Bemanningsreduksjonen som forespeiles i Trondheim vil føre med seg at ansatte i barnehagen må være lengre på vakt alene med mange barn, det vil bli mer krevende å stelt barna, gjennomføre måltider, og det vil føre til en utarming av det pedagogiske tilbudet noe som igjen kan medføre at man kan miste de dyktigste pedagogene fordi de ikke vil jobbe under slike forhold.

Mobbing i barnehager er et relativt nytt tema både i forskningen og i praksisfeltet. Skal barn i barnehagen få oppleve anerkjennelse og respekt, og skal man ivareta de utsatte barna gjennom å skape gode sosiale relasjoner, der de voksne også har tid til å være oppmerksomme på det ”skjule livet” i barnehagen, burde man hatt flere voksne pr. barn i barnehagen, ikke færre. Mitsand, Monstad og Søbstad (2004) finner i en undersøkelse i 5 barnehager i Sør-Trøndelag at 11% av barna ble mobbet av andre barn daglig eller flere ganger i uka, og at 6-8% av barna er mye plaget av dette. Dette er en alt for høy prosent.

Statistikk viser også at barnehagen bare står bare for 3% av bekymringsmeldingene til barnevernet, mens skolene står for 10%. Dette er oppsiktsvekkende med tanke på at en i barnehagen observerer barna hele dagen, og at personalet i barnehagen oftere har kontakt med foreldrene i bringe- og hentesituasjonen, enn lærerne i skolen som kan risikere å treffe foreldrene svært sjelden. Forskning viser at det er viktig for barnevernet å komme tidlig inn, og det er derfor betenkelig at de får så få bekymringsmeldinger fra barnehagen.

En innstramning i åpningstidene vil kunne medføre store belastninger for foreldre med barn i barnehagen, ved at man kan bli nødt til å gå ned i mindre stillinger for å rekke å følge barnet om morgenen eller å hente barnet før barnehagen stenger. Mange foreldre vil ikke ha mulighet til det. I økonomiplanen skriver Rådmannen at han er i sterk tvil om det er forsvarlig å tilrå en rammereduksjon av det omfanget for 2010. Kommunen har også gjort et utspill overfor Kunnskapsdepartementet om statlig underfinansiering av barnehagesektoren, med det ligger ingen forslag om oppretting av underfinansieringen i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2009. Selv om Rådmannen beklager budsjettforslaget vil det medføre en alvorlig svekkelse av kvaliteten i Trondheimsbarnehagene, og det vil ramme de utsatte barna som har størst behov for å bli sett. Det er et paradoks at kommunen har satt i gang et kvalitetsprogram for trondheimsbarnehagene, og at full barnehagedekning skal gjennomføres med svekket kvalitet som resultat. Er det slik den rødgrønne satsningen i barnehagesektoren skal være?